

Berilo Jugoslovanskega odbora iz Italije

BOZZOVICCI

POŠILJA : IVAN UČENIKOV - KAIRO RUE MANSHAET EL MAHRANI ŠT. 5

Leto: 4.

Št. 111

14. maja 1944.

IMPERIALNA KONFERENCA

V teh dneh zaseda v Londonu takozvana imperialna konferenca. Velika Britanija je ogromna družina z razsejanimi člani po vsem svetu. Od časa do časa se zberejo člani v domači hiši, da se porazgovore o življenjsko važnih vprašanjih cesarstva. V trenutku, ko so v teku mrzlične priprave za drugo fronto, so se predsedniki vlad vseh britanskih dominionov zbrali, da prouče ne samo položaj v lastni hiši, pač pa celotno svetovno situacijo, ob prelomu važnih zgodovinskih dogodkov.

Še nobena imperialna konferenca ni zasedala pod takimi okoliščinami kakor sedanja. Današnji London živi in dela samo za drugo fronto. London izgleda kakor zaprta vaza brez vezi z zunanjim svetom. Ledenost britanskega človeka je postavljena na veliko preizkušnjo. Vsaka ura, vsaka minuta lahko prinese znak za udar. V vsakem vsakdanjem delu vidi povprečni Evropejec bližino odločilne ure in sluti odhodno povelje. Kralj sprejema stalno britanske državnike, tuje zastopnike, pregleduje udarne kolone, obiskuje delavce po tovarnah in pristaniščih itd. Vsako uro preletajo ozračje ogromne verige letal; operacije vojne mornarice so kar na dnevnem redu, nepregledni transporti križajo ceste in železnice.

Velika Britanija bo v teh dneh izigrala vse tiste adute, ki jih je tako skrbno pripravljala v teku zadnjih treh let. V takem ozračju zaseda imperialna konferenca. Winston Churchill je želel, da pred tem odločilnim trenutkom zbere okrog sebe odgovorne poglavarje Kanade, Avstralije, Nove Zelandije in Južne Afrike. Dogodki, ki so pred nami, niso samo zadeva evropske Velike Britanije, načrti ne urejujejo samo bodočnosti Britanskega otočja, pač pa obsegajo celotno britansko cesarstvo. Ravno tako kakor so britanski dominioni materi Veliki Britaniji stavili na razpolago ogromna človeška in materialna sredstva, so sedaj poklicani, da s svojo besedo potrdijo odločitve, ki zadevajo celotno britansko cesarstvo. Nikakor pa ne smemo misliti, da bi mogle odločitve imperialne konference v kakršni koli obliki spremeniti že izdelane načrte. Vsi ti načrti so bili pripravljani v popolnem sporazumu dominionov; g.Churchill je samo želel, da v podrobnostih z njimi seznanji odgovorne državnike dominionov.

Posebno važna posvetovanja, s katerimi se imperialna konferenca ukvarja, so gospodarskega in političnega značaja. Poleg tega pa je g.Churchill gotovo želel, da dobi s strani dominionov polnomočja,

ki presegajo dosedanje prakso, taka polnomočja, s katerimi bi lahko enakopravno razgovarjal z obema zaveznikoma, zlasti po veliki reformi upravnega značaja, ki jo je Sovjetska zveza izvršila v zadnjih mesecih.

Možje, ki stoje danes na vrhovih britanskega cesarstva so ti-le:

Jan Christiaan SMUTS, ki zastopa Južno Afriko. To je obenem tudi najmarkantnejša osebnost obširnega britanskega cesarstva. V nekem svojem govoru 1.1917 je britansko cesarstvo krstil "Commonwealth" - državno zvezo. To ime je postalo uradni naziv britanske imperije.

L.1939 Cristiaan Smuts ni bil v vladi, kljub temu se mu je posrečilo priključiti Južno Afriko materi domovini v trenutku največje nevarnosti. Danes je 15% belih Južnoafrikancev v vojaški službi. Ravno tako pa tudi domačini, ki jih je 8.000.000 pomagajo zelo uspešno pri vseh vojnih naporih.

Za časa mirovne konference (1918/1919) je Smuts izdal brošuro, v kateri je izdelal konkretni načrt Zveze narodov. Takratni ameriški predsednik Woodrow Wilson si je načrt ogledal in si izprosil uporabo. Smuts je takoj razumel, da bi mogle imeti ideje iz ust predsednika Združenih držav vse drugačno ceno, kakor pa če bi jih sam osebno zastopal, zato je tudi takoj pristal - in ostal v senci...

Smuts je prepričan, da je britanski način vladanja pod okriljem "commonwealth-a" najbolj posrečena državna tvorba ne samo za Veliko Britanijo, pač pa tudi za ves svet.

William Lyon MACKENZIE-KING, ki danes zastopa dominion Kanado, je bil ravno tak odločen nasprotnik Velike Britanije, kakršen je bil Smuts, predno je postal njen najboljši prijatelj. Mackenzie-King je bil odločen nacionalist in velik sovražnik prejšnjega britanskega imperializma...

...Vse do 1.1937., ko je bil povabljen v London na kronanje kralja Jurija VI. Od tega časa dalje je svoje stališče popolnoma spremenil.

Iz Kanade je prispel kot tujec kraljevske družine. Samo nekaj mesecev pred tem je svetoval odstop kralja Edvarda in ni priznal njegovega naslednika. Proti vsakemu pričakovanju je bil sprejet v dvoru kot član družine, kot stric, ki je prišel iz Amerike.

Po svojem povratku v Kanado je Mackenzie-King čisto drugače gledal stvari. Ko so se pričeli zbirati oblaki nad Evropo, je z vso odločnostjo pričel zagovarjati nujno potrebo, da njegova dežela z vsemi silami priskoči na pomoč Veliki Britaniji.

Pred tem je stalno zagovarjal načelo, da bi morala biti Kanada popolnoma nevtralna v pogledu evropskih prepričanj, sedaj pa je propovedal čisto nekaj drugega: "Če bo Velika Britanija v vojni, bo v vojni tudi Kanada."

V ostalem je Mackenzie-King velik zagovornik kanadske samouprave. V septembru 1939. je kanadski šef uprave zaprosil kralja Jurija, naj po želji kanadskega parlamenta objavi vojno Nemčiji v imenu Kanade.

John CURTIN, predsednik avstralske vlade je socialist. V svoji mladosti je bil precej razposajen in se je šele pozneje pomiril. Prišel je kot navaden drvar v tasmanskih gozdovih. Pozneje je postal glavni urednik delavskega glasila.

L.1934. je bil izvoljen za šefa opozicije v parlamentu, l.1937. pa je postal predsednik avstralske vlade. Po vstopu Japonske v vojno je izjavil, da se bojišče v Tihem oceanu ne sme smatrati kot drugovrstno.

Peter FRASER je na čelu novozelandske vlade. L.1910. je prispel iz Škotske v Novo Zelandijo. Bil je delavec in se je s 33 leti pridružil socialistični

stranki in postal njen goreči propagandist. 17 let je bil v parlamentu v opoziciji. L.1935. so socialisti prevzeli vlado in postal je minister ljudskega zdravja in mornarice. Kot minister socialnih zadev je izdelal obširen načrt o delavskem zavarovanju, ki je precej podoben Beveridgevem načrtu. Istočasno je uvedel obvezno uživanje mleka v ljudskih šolah na državne stroške.

Peter Fraser je velik zagovornik medsebojnega sodelovanja Združenih narodov in velik zagovornik pravičnega miru v svetu.

Sir Godfrey Martin HUGGINS stoji na čelu vlade Južne Rodezije. Bil je v svoji mladosti v Veliki Britaniji kot zdravnik. L.1911. je z 28 leti prispel kot zdravnik v Južno Rodezijo. Še danes kot predsednik vlade rad nudi svojo zdravniško pomoč potrebnim. Ko je l.1923. Južna Rodezija postala britanski dominion, je bil izvoljen v posvetovalni odbor novega dominiona. L.1933 je postal predsednik vlade.

Kakor vsi ostali zastopniki britanskih dominionov tako tudi Huggins z vsemi silami prispeva k čim uspešnejši pomoči Veliki Britaniji in vojnim napotom v splošnem.

PREDSEDNIŠKE VOLITVE V AMERIKI

Meseca novembra t.l. bo zopet pretekla predsedniška doba g.Roosevelta. Predvolilna kampanija je v Ameriki že pričela. Ali bo g.Roosevelt zopet kandidiral?

Na to vprašanje ni tako lahko odgovoriti. Vse je odvisno od uresničenja vojnih načrtov pred volitvami. Za kakršne koli napovedi, je potrebno vedeti za razpoloženje volilcev. Volilcev pa je danes mnogo vojakov. Kaj mislijo vojaki o Rooseveltovi kandidaturi? V splošnem uživa ameriški predsednik še vedno neomejeno zaupanje ameriškega naroda. Tu pa tam se pojavljajo nestrpnosti zaradi počasnega razvoja dogodkov na bojiščih. Ameriški vojaki pripovedujejo, da bi predsednik Roosevelt gladko zmagal, če bi se medtem odprla druga fronta in bi v njej gledali ameriški vojaki hitrejši tempo k zaključku vojnih strahot. Če druge fronte ne bo, tako pravijo ti vojaki, pa bo izvolitev problematična.

Skoro pred 40 leti je bil predsednik Roosevelt v politiki pravi začetnik in amater. Na demokratski listi se je prvič spustil v boj za mesto senatorja in je zmagal. Obenem pa je bil še vedno dober odvetnik, ki je zelo rad pomagal revnemu ljudstvu. Pravijo, da je včasih v najhujšem dežju lovil priče za svoje sodne slučaje. Kasneje je postal asistent v Wilsonovem kabinetu.

L.1921. je postalo mejnik v njegovem življenju. Zadel ga je velika nesreča. Zavratna paraliza ga je popolnoma ohromela. Prijatelji so napravili križ čezenj, zdravniki so zmajevali z rameni in so vedeli o njegovi bolezni toliko kot on. Prikovan v svojo sobo-kot naš Žiga Zois-si je vzgojil silno močno voljo in globoko poglobil svoje znanje. Okreval je sicer le delno, noge mu še danes ne služijo. To stanje pa je okrepilo v njem značaj in-kakor Žiga Zois-tako je tudi Roosevelt v svoji bolezni našel pot do samega sebe in podvojil moč in žilavost vsega, kar je še ostalo zdravega v njem. Čeprav še ni pozabil na svoj očarujoči smehljaj, je vedno hla-

den in do skrajnosti previden v svojih razsodbah in izjavah. Dočim so drugi invalidi razdražljivi, je ta visoki invalid do skrajnosti potrpežljiv.

Predsednik Roosevelt je svojo državo popolnoma preobrazil, zlasti pa jo je socialno preoblikoval in ameriškemu kapitalizmu znatno postrigel peroti. Res je, da ima na sebi nekaj diktatorskih potez, ki pa so samo konstruktivne in ameriškemu narodu v dobro. Mnogi tujci, posebno levičarsko usmerjeni ne morejo do dna doumeti težkega boja, ki ga je predsednik Roosevelt izvojeval, ker ne poznajo do dna kapitalističnih teženj ameriškega okolja, ki si svoje "svobode" po izkoriščanju ne puste vzeti.

Današnja doba je na strani demokracij rodila tri velike može: Staljina, Churchilla in Roosevelta. Vsak izmed teh treh mož predstavlja v svojem okolju in obenem tudi v vsem svetu osebnost svetovnega formata. Ti trije može so možganski trust Zedinjenih narodov, ki bodo zato zmagali v tej vojni.

SMERI VDORA NA EVROPO

Ugibanja, kdaj, kje in kako bo udarilo še vedno vznemirjajo ves svet. Strokovnjaki in nestrokovnjaki obravnavajo in izdelujejo načrte, tehtajo možnosti in dan in noč študirajo evropski zemljevid. Vse revije, časniki tako dnevniki, tedniki in mesečniki obravnavajo vprašanje vdora, v vseh jezikih in v vseh pisavah sveta.

"Field Artillery Journal" prinaša zanimiv članek "Strategikusa" o mogočih smereh udara na Evropo. Pri tem omenja osem glavnih smeri, ki so tele:

1. Obrežni odsek Norveške med Oslom in Kristiansandom je na vsej norveški obali za izkrcaje še najbolj pripraven. Tu je vse polno fjordov, ki so zadosti široki za amfibijske operacije. V ozadju pa je dobro cestno omrežje in tudi železnice bi zadostovale za učinkovito invazijo. Udar na južno Norveško pa bi morala podpirati še dva udara na severnih obalah in na zahodnih. Nemci bi lahko postavili v obrambo 6 do 14 divizij.

2. Vdor na Dansko bi bil mogoč le, če bi potekal z istočasno invazijo Norveške. Zavezniška ofenziva v tej smeri bi odprla pot za Berlin. Upoštevati pa je treba, da so danske obale zelo solidno utrjene in da bi nemško vrhovno poveljstvo lahko v najkrajšem času koncentriralo kakih 40 divizij proti zavojevalcu. Tak podvig bi bil torej zelo riskanten.

3. Invazija nemškega obrežja ali nizozemskega vzhodno od Texel-a bi zaveznike pripeljala na razdaljo 300 kilometrov od Berlina. Ta načrt pa ne bi bil priporočljiv. Ta del obale je lahko z največjim uspehom braniti. Izvrstno prometno omrežje v zaledju bi Nemcem dovolilo, da že v najkrajšem času zberejo na ograjenih mestih kakih 50 divizij proti zaveznikom. Invazija same Nemčije ne bi bila mogoča, če bi se pred tem ne okupirala tudi Danska.

4. Izkrcaje v Belgiji ali Nizozemski (južno od Texela) nudi gotove prednosti. Razdalja med Veliko Britanijo in tem delom obale je razmeroma kratka (150 kilometrov), kar bi omogočalo zelo efikasno letalsko zaščito. Težave pa so z mogočnimi utrdbami, ki so jih Nemci zgradili po vzorcu Siegfriedove linije in ki jim pravijo "atlantski zid."

5. Invazija severne Francije bi izgledala relativno lahka. Predvsem, ker je razdalja do Velike Britanije zelo kratka. Amfibijske operacije pa bi vsekakor zahtevale milijonsko vojsko in takojšnjo ustvaritev razsežnega bojišča, približno tako, kakor je to bilo v prvi svetovni vojni. Bojišče bi se raztezalo od Rokavskega preliva pa vse do švicarske meje.

6. Ta načrt predvideva izkrcaje 50 zavezniških divizij južno od mesta Bordeaux, kar bi novo bojišče znatno skrajšalo. Cilj bi bil izolirati Španijo in pognati Franka v zavezniški tabor.

7. Najugodnejša točka za invazijo Francije v Sredozemlju leži zahodno od Toulona. Od tu je mogoč hiter predor po dolini reke Rhone. Pristanišče v Marseillu pa bi nudilo mogočno mostišče za izkrcaje zavezniških armad. Zavezniška vojska, ki bi tu stopila na suho zemljo, bi napredovala v smeri mesta Bordeaux ter bi se na ta način poskušala združiti s silami, ki bi se izkrcale na tem delu atlantske obale.

8. Na drugi strani Jadranskega morja je vse pripravljeno za izkrcaje zavezniških divizij. Split, Dubrovnik in Zader so zelo pripravna oporišča. V Dinarskih planinah, v Liki in Kordunu so pripravljene brigade N.O.V., ki bodo odprle zaveznikom pot proti Ogrski ravnini.

9. V vzhodnem Sredozemlju so otoki Kreta, Kitera, Skarpantos in Rod, ki nudijo sijajna oporišča za invazijo Grčije. Da bi se dosegel ta cilj, je potrebno napasti Solun, zavzeti Atene in pričeti z operacijami, ki so se na tem ozemlju vršile med prvo svetovno vojno.

Člankar lista "Field Artillery Journal" zaključuje svoja raziskovanja o smereh vdora na Evropo z opozorilom, da ducat zavezniških divizij, ki bi se za tak podvig uporabile, pač ne more jamčiti za uspeh. V tem odločilnem času — tako pravi člankar — je potrebno udariti z vsemi razpoložljivimi zavezniškimi silami in to istočasno na več mestih. Naloga je zelo težka in za njeno uresničitev je treba dosti poguma.

ČUDNA SO POTA GOSPODOVA

Časniki javljajo, da so se Angleži in Amerikanci odločili, da bodo laške vojne ujetnike osvobodili, v kolikor se bodo javili prostovoljno v neko vojsko, ki ji še niso dali imena. Jugoslovanski odbor je že pred časom naslovil tako na britanske kakor na ameriške oblasti memorandum, da bi se slovenski in hrvaški vojni ujetniki iz Julijske Krajine osvobodili in uporabili za N.O.V. Pričakujemo, da so sedaj, ko so se zavezniki odločili za ta korak za Lahe, ki so "sobojevniki", uveljavljen tudi za nas, ki smo pravi zavezniki. Potrebno bi bilo, da vsi naši ljudje, ki imajo kako besedo, dvignejo svoj glas!

KAKO DOBITI VOJNO?

(Ameriški polkovnik Wheeler Nicholson)

Štiri leta in pol so minula od bitke za Poljsko. V vsem tem času smo imeli Amerikanci dovolj časa, da se prepričamo o vseh vojaških napakah sovražnika kakor tudi demokracij. Brez dvoma smo Amerikanci prilagodili novim potrebam tako našo oborožitev, kakor tudi samo tehniko bojevanja. Vprašanje je samo, ali smo uočili dovolj vse številne pogrške, ki so jih zavezniki storili v prvih mesecih sedanje vojne?

V času ko sem bil še mlad častnik redne ameriške vojske sem prebiral celo vrsto vojaških priročnikov, vendar se mi ni posrečilo, da bi v njih našel točne odgovore na vprašanja, ki so se mi postavljala sama od sebe. Brez uspeha pa moje brskanje po domači in tuji literaturi, vojaških znanostih in ved, le ni bilo. Na podlagi ogromnega gradiva in predvsem na podlagi vestnega zasledovanja dogodkov v tej vojni, sem poskušal izluščiti nekaj važnih kombativnih načel, ki bi jih postavil nekako takole:

1. NAČELO OFENZIVNIH PODVIGOV. Za končno zmago je ofenzivni podvig osnovna zapoved. V teku te vojne so zavezniški vojaški voditelji to načelo pogostokrat prezirali. Le preradi so se vezali z zastarelimi načeli statične obrambe, ki je v svojem bistvu počasni ali pa tudi bliskoviti samomor - kakršne so pač okoliščine. Ofenzivni podvig pa se lahko spremeni v katastrofo, če ne uvažujemo tudi 2. načela:

2. NAČELO VARNOSTI, ki je dinamična oblika defenzive. Načelo varnosti pomeni učinkovito kritje bokov — in tudi navpičnosti, to je nevarnosti z zraka, v trenutku samega ofenzivnega podviga. Varnost lahko označimo s staro, preizkušeno vojaško modrostjo: "Močna ofenziva je najboljša obramba." Nezadostno zajamčena varnost lahko kaj hitro spremeni ofenzivni podvig v obupno obrambo, posebno, če je poveljnik prisiljen, da krepí svojo varnost na račun ofenzivnih sil, ki so mu na razpolago. Modrost poveljnika je v tem, da vravnoteži udarne sile z obrambnimi.

3. NAČELO ŠTEDNJE SIL, ki ukazuje uporabo najmanjše sile za dosego postranskega cilja, zato da bi se lahko uporabile maksimalne udarne sile za dosego glavnega cilja. Spretni poveljnik štedi s svojimi silami s tem, da jih razvršča po "notranji liniji", istočasno pa obvezuje nasprotnika, da koncentrira svojo pozornost na "zunanje linije". Tega načela so se učinkovito posluževali Nemci, ki jim je uspelo prikleniti nasprotnika ob malopomembnem cilju z minimalnimi lastnimi silami in z maksimalno uporabo propagande in groženj. Medtem pa so Nemci osredotočili svoje glavne sile proti glavnemu nasprotnikovemu cilju. Tako je nacistom uspelo, da so se polastili Poljske, Danske in Norveške, medtem ko so na zahodnem bojišču zadržali najmanjšo udarno silo. Umetnost, da potolčeš sovražnika ločeno drugega od drugega, je samo izpeljava gornjega načela. Staro pravilo: "Razdeli, da boš zavladal", je še vedno na dnevnem redu.

4. NAČELO IZBIRE PRVEGA CILJA. Najvažnejši vojni objekt pri nekem podvigu ni treba, da bi bil obenem tudi prvi. V splošnem napade armada v prvi vrsti:

a) nasprotnika, ki je v danem trenutku najnevarnejši;

b) nasprotnika, ki ga lahko doseže po najkrajši poti;

c) nasprotnika, katerega ozemlje lahko posluži pri nadaljnjih podvigih kot odskočna deska;

č) nasprotnika v kakršni koli kombinaciji gornjih načel.

Nasprotno je lahko glavni objekt kot končni cilj vojne tako oddaljen, da ga ni mogoče izolirati ali doseči drugače kakor s sistematičnim pokončevanjem in s postopnim odstranjevanjem vseh ovir, ki so na poti proti glavnemu cilju. Zato je tudi Nemčija najprej pohrustala Avstrijo, Češkoslovaško, Poljsko, Norveško, Nizozemsko, Belgijo in Francijo, predno je pričela z glavnimi ofenzivnimi podvigi proti Veliki Britaniji. Ko je ta načrt propadel, je obračunala z Jugoslavijo in Grčijo, da se z vso silo obrne proti Sovjetski zvezi. S to gesto je Hitler napravil usodepolno napako, ker je v teku operacij spremenil glavni cilj.

5. NAČELO KONCENTRACIJE OBOROŽENIH SIL. To načelo lahko preprosto označimo s potrebo "biti tam" ob pravem času z maksimalno silo, ne da bi odtegnili potrebne sile za drugovrstne podvige. Koncentracija oboroženih sil je nemogoča brez štednje moči. Pomanjkanje pravilnega ocenjevanja ob določenem času lahko razprši oborožene sile, ki so v celoti nato neučinkovite.

Velika napaka demokracij ob pričetku sovražnosti je bila v tem, da so demokracije poskušale biti močne na vseh bojiščih naenkrat, namesto da bi se poskušalo vpostaviti nadmoč na življenjsko važnih strateških točkah. To se je zgodilo v Franciji 1.1940. Francosko letalstvo je bilo razpršeno po vsem dolgem bojišču. Samo 40% letalskih moči je bilo razmeščenih proti Nemcem. Nasprotno so Nemci napadli z 80% vseh svojih letalskih sil. Ob drugih prilikah so zavezniki letalstvo koncentrirali na gotovih predelih bojišča, medtem ko je bila kopna vojska koncentrirana čisto drugje.

6. NAČELO SODELOVANJA. "Postavite mi nasproti koalicije in zmaga bo moja," je dejal Napoleon. Pomanjkanje sodelovanja med zavezniki se je v polnem izkazalo 1.1940., ko sta nizozemska in belgijska vlada odbili medsebojno vojaško posvetovanje, predno Nemci ne bodo prestopili njihovih meja.

Medzavezniško sodelovanje pa samo deloma rešuje celotni problem. Sodelovanje je potrebno tudi med različnimi vrstami orožja. Napake, ki jih je pokazal Pearl Harbour so na poseben način dokazale, kako drago je nesodelovanje posameznih vrst orožja med seboj. Najučinkovitejše sredstvo, ki dovoljuje popolno sinhronizacijo različnih vrst orožja je:

7. NAČELO ENOTNEGA POVELJEVANJA. V tej vojni je bila enotnost dosežena s skupnim generalštabom in enotnim vrhovnim poveljnikom, ameriškim generalom "Eisenhower-jem. Z vpostavitvijo medzavezniškega vrhovnega poveljstva v Londonu je bil dosežen prvi korak za ustvaritev druge fronte. S tem pa še ni dosežen idealni cilj, ki bi s skupnim vrhovnim poveljstvom povezal vse tri zaveznike med

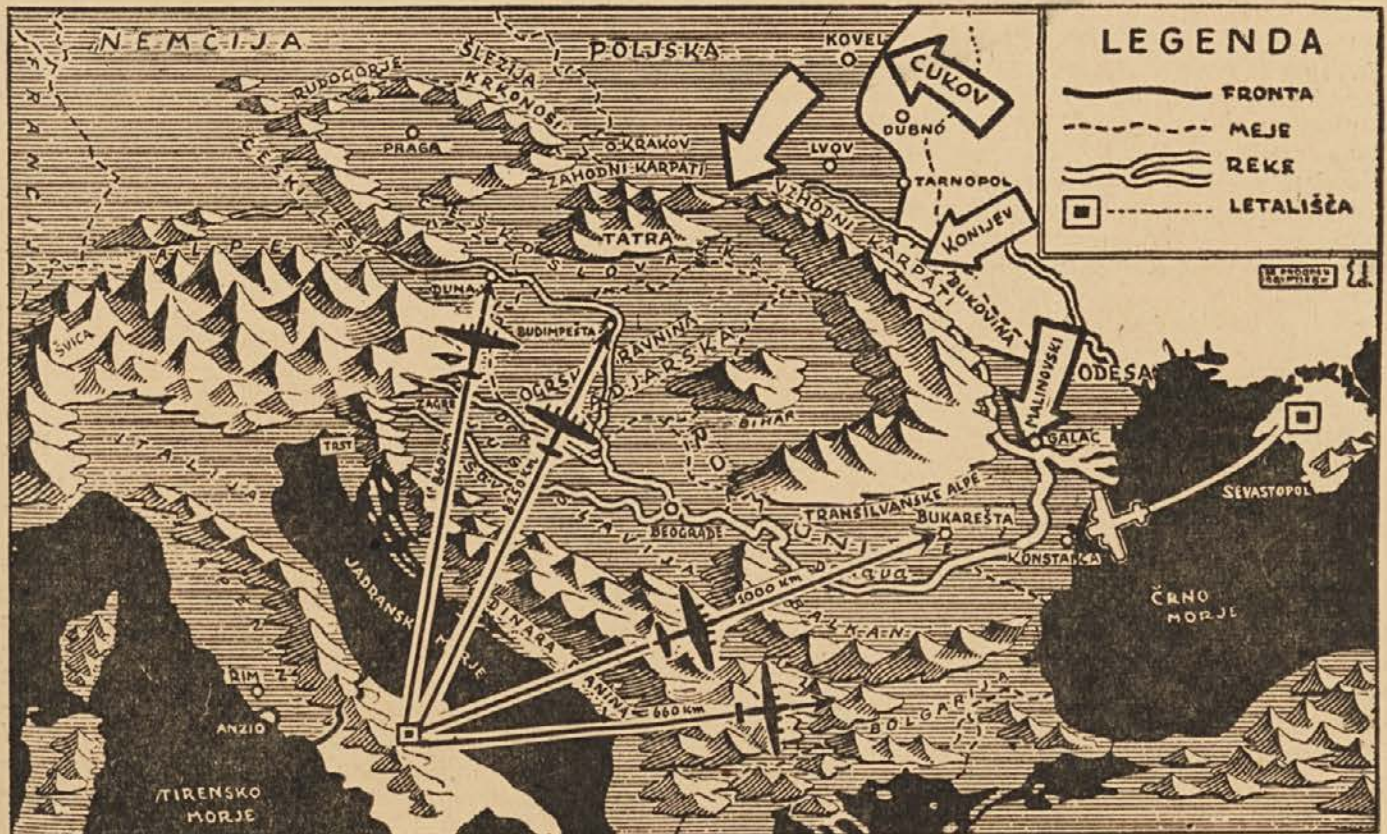
(Konec na 6. strani)

NA BALKAN!

II.

V številki 108 našega lista z dne 23. aprila t.l. smo ugotavljali, da sta glavni obrambni sredstvi, na katera se opira nemška obramba na Balkanu, obe dovodnici: železniška proga Orjent-Ekspres in Donava. Dejali smo tudi takrat, da je izpodrežanje obeh prometnih žil lahko usodno za ves nemški obrambni sistem na Balkanu.

po ozkih in dolgih soteskah, ki so največkrat široke komaj dobrih deset metrov. Kjer koli bi v takih predelih zadela zavezniška letalska bomba v polno, bi bil promet za dolgo dobo časa prekinjen. Težka letalska bomba, ki bi zadela v polno, bi porušila tako ogromne količine materiala, da bi tudi zelo skrbno in intenzivno čiščenje zahtevalo mnogo

Med tem časom se je zavezniška zračna ofenziva usmerila tudi v te predele. Zavezniške letalske eskadrilje, ki imajo svoje oporišče v Foggi, intenzivno operirajo proti obem prometnim žilam v Donavski kotlini. Važnost teh operacij je posebno poudaril sam predsednik britanske vlade, g. Churchill, ki je izjavil, da so zavezniške letalske sile v Italiji sedaj na tem, da se z isto silo vržejo na Donavsko kotlino in južno Nemčijo, kakor to delajo njihovi tovariši iz oporišč v Veliki Britaniji.

Posebno poročilo vrhovnega poveljstva v Sredozemlju je 7. tm. posebno povdarjalo bombardiranje železniškega mostu pri Pančevu. Po porušenju vsakega železniškega mostu pri Beogradu, ki so ga pognale v zrak enote redne jugoslovanske vojske meseca aprila 1941., so Nemci speljali progo Orjent-Ekspresa čez pančevski most. Zaradi tega so zavezniški letalci napadli ta most, ki meri okrog 280 metrov v dolžini. Pri tem je potrebno omeniti še eno okoliščino, ki je mogoče med zavezniškimi vojaškimi krogi vse premalo upoštevana. Železniške proge na Balkanu potekajo v mnogih predelih

časa, posebno še zato, ker potrebnih mehaničnih priprav na Balkanu ni na razpolago. Na ta način bi se izognili bombardiranju velikih železniških križišč (Ljubljana, Zagreb, Brod, Beograd, Niš, Skoplje), ki zahtevajo veliko število človeških žrtev med nedolžnim civilnim prebivalstvom. Samo na progi Ljubljana-Zidani most je od Litije dalje ustroj ozemlja, po katerem vodi železniška proga tak, da jo je mogoče kjer koli z dobro merjeno bombo izpodrežati za dolgo dobo časa. Obenem pa je protiletalska obramba na teh predelih takorekoč ničeva. Podobne razmere vladajo tudi na progi med Beogradom in Nišem, kakor tudi vzdolž vse Vardarske trase. Na to okoliščino smo zavezniške posebnosti opozorili in upamo, da bodo to storili tudi ostali naši rodoljubi, v kolikor se jim nudi prilika.

Oglejmo si v podrobnostih še obe arteriji, ki smo jih zgoraj omenili. Zagreb je gotovo najvažnejše nemško oporišče na jugozahodnem delu ogrske nižine. Od tu oskrbujejo Nemci vse zaledje vzhodne Jadranske obale med Zadrom in Splitom. Ta cona je, kakor smo že dejali na nekem drugem mestu,

strategično najvažnejši odsek na Jadranskem morju za zavezniško izkrčevanje. Pri tem moramo povdariti, da zavezniško časopisje skoro nepretrgoma navaja ta odsek kot najverjetnejšo invazijsko točko za vdor na severni Balkan. Berlinski radio je pred dnevi iz ust generala Dietmarja razpravljal o možnostih zavezniškega vdora na Balkan in se pri tem precej časa zdrževal pri obravnavi odseka Split-Zader. Nemški vojaški komentator je pri tem dejal, da tvorijo v zadnjih dneh reokupirani dalmatinski otoki Vis, Korčula in Mljet zelo važna oporišča za tak podvig. Pri tem je general Dietmar zlasti omenjal delovanje N.O.V., ki jo je med vrsticami označil kot za Nemce zelo nevarno okoliščino.

Brod je važno železniško križišče za preskrbo nemških posadk v Bosni, Hercegovini in južni Dalmaciji. V teh predelih je skoro vsa oskrba navezana zgolj na železniško omrežje zaradi slabih cest, ki so poleg tega še pod stalno kontrolo bojevnikov N.O.V.

Beograd je važno križišče, po katerem se pretaka oskrba nemških čet v Grčiji in Bolgariji. Beograd pa je tudi ena izmed najvažnejših donavskih luk in tu se redno ustavljajo nemški rečni transporti, da se oskrbe s premogom in vodo in da izkrcajo blago, ki je namenjeno proti jugu Balkanskega polotoka.

Niš je križišče odcepa Orjent-Ekspresa, ki vodi v Solun. Končno je Sofija postavljena strategično v srce Balkana in spaja železniško omrežje, ki je v glavno oporo obrambi Bolgarije ter veže Nemčijo z Balkanom.

Balkanska zavezniška letalska ofenziva pa ima še svoj poseben pomen. S svojim delovanjem pomaga Rdeči vojski in ustvarja na ta način pogoje za blokiranje balkanskih vrat tretjega rajha. Nobena dvoma ni, da predstavlja nepretrgana zračna ofenziva nad Nemčijo in zapadno Evropo uverturo za drugo fronto, pa predstavljajo zato sedanji letalski podvigi proti Balkanu ravno iste pogoje za vdor na Balkan.

Bukarešta je gotovo najvažnejše železniško središče na glavni poti nemške preskrbe južnega odseka vzhodnega bojišča. Na naši skici je pomen Bukarešte prav posebno dobro razviden. Nemške zadrege pri rušenju železniškega osrčja v Bukarešti so še prav posebno neprijetne, ker Bukarešta ne razpolaga s potrebnimi delavnicami za popravila, pač pa so te delavnice v Brasovu, ki pa so ga zavezniški letalci tudi obiskali s svojimi bombami.

Če bodo sovjetske armade zavzele Lvov bo vsa vojaška preskrba za nemško transilvansko-karpatsko bojišče omejena samo še na madjarsko področje. Ko so britanski letalci prvič napadli Budimpešto, so uradna poročila pripovedovala, da je bilo uničeno največje skladišče žita v Evropi, ki je bilo namenjeno Hitlerjevi vojski. Poleg tega so švicarska poročila navajala, da je bilo pri tej priliki uničenega mnogo vojnega materiala. Vse to dokazuje, da je Budimpešta najvažnejše oskrbovalno oporišče Nemčije za ves jugovzhod. Zelo je verjetno, da se bodo letalski napadi na madjarska področja zgostili, ker tu pač zavezniki nimajo prav nobene potrebe kakršnih koli obzirov do civilnega prebivalstva, ki je v tej vojni z navdušenjem marširalo s Hitlerjem.

Končno je v tej zvezi potrebno omeniti bombardiranje Ploestija, ki je mogoče najvažnejši vojaški cilj v Evropi. Če s samim uničevanjem prometnega omrežja so postali petrolejski vrečci v Ploestiju za

Nemce precej problematična zadevščina. Samo rušenje rafinerij in morebiti tudi vrečev bodo verjetno opravili sovjetski letalci.

Pri tem ne smemo pozabiti na važnost bombardiranja komunikacij, ki vežejo Nemčijo s Turčijo. Ob priliki turške odpovedi pošiljanja kroma v Nemčijo, so turški državniki posebno naglasili, da ima ta odpoved zgolj teoretični značaj, ker je bil izvoz praktično paraliziran z bombardiranjem železniške proge Sofija-Carigrad. Tudi nemška rečna plovba po Donavi je postala zaradi delovanja zavezniških letalcev, ki so Donavo obsuli z minami, več ali manj za promet neuporabna. Istočasno pa britanske podmornice uspešno čistijo Egejsko morje.

Da bi bil ta pregled popoln, moramo vsekakor omeniti podvige N.O.V. Pred kratkim je Slovenec, major dr. Vogelnik izjavil, da je osrčje Slovenije nevrvalgična točka jugovzhodnega prometnega omrežja. Povedal je, da se je transportna zmogljivost glavne železniške proge Trst-Ljubljana-Zidani most-Zagreb zmanjšala na 10% normalne kapacitete. V rednih poročilih štaba N.O.V. stalno čitamo o prekinitvah prometa na tej življenjsko važni prometni arteriji.

S Krimskega polotoka pa bo sovjetska avijacija s svoje strani tudi storila svoje. Tako se je letalska zavezniška ofenziva raztegnila po vsem Balkanskem polotoku v bitko za komunikacije, ki je gotovo prva faza vdora na Balkan. Jugoslovani nestrpnost čakamo na ta trenotek in verujemo, da nas zavezniki ne bodo razočarali.

KAKO DOBITI VOJNO?

(Konec s 4. str.)

seboj. Težava je v tem, da nimajo vsi zavezniki istega števila nasprotnikov.

8. NAČELO IZNENADENJA ne nudi vedno polnih uspehov. Japonci so ga v našo škodo dobro uporabili pri Pearl Harbourju. Tudi Nemci so ž njim imeli znatne uspehe. To načelo lahko uporablja samo najspretnější vojskovodja. Pri podvigih velikega obsega pa je to načelo skoraj nemogoče.

9. NAČELO GIBLJIVOSTI. Demokratske sile so se hudo pregrešile proti temu načelu, ko so imobilizirale svoje oborožene sile v Maginot-jevi liniji. Pomanjkanje gibljivosti avtomatično pretvarja ofenzivni duh v defenzivno ozračje.

SKRIVNOSTI RUSKIH ZMAG

Ko so 22. junija 1941. leta Hitlerjeve horde napadle Sovjetsko Rusijo, je Hitler računal, da bo popolna zmaga dosežena že v najkrajšem času. Ves svet je z zaskrbljenostjo sledil naglemu napredovanju nemških armad, ki so vse doslej drvele od zmage do zmage po vsej Evropi. Mnogi kavarniški strokovnjaki in gostilniški strategji so napovedovali: "V šestih tednih bo Rusija likvidirana." Tudi nekateri resnejši vojaški strokovnjaki, v pravem smislu besede, so prerokovali nekaj podobnega. "V šestih tednih se bodo Nemci polastili najvažnejših strateških točk v

je zgodilo s pomočjo določenih činjenic tako tehničnega, kakor moralnega značaja. Poskušajmo jih precizirati.

HIERARHIJA V RDEČI VOJSKI

Rdeča vojska je organizirana na mnogih temeljnih načelih, med katerimi stoji v prvi vrsti disciplina. Ta disciplina je bila v zadnjem času pojačana ne da bi pri tem trpel splošni ustroj armade.

V začetku so vojaki sami volili svoje lastne častnike. Častniki niso uživali nobenih privilegijev.

Rusiji in od tu bodo postopoma uničili vso vojaško in proizvodilno silo Sovjetske zveze."

Rdeča vojska je poznala Hitlerjeve namene že takoj v začetku ofenzive. Ruske izgube so bile velike in sovražnik je stal pred vrati Moskve. Ali sovjetski narodi niso v nobenem trenutku izgubili zaupanja v lastno moč in vere v končno zmago.

V svojem dnevnem povelju 23. februarja 1942 je maršal Staljin zapisal: "Ne bo dolgo, ko bo Rdeča vojska z vso silo pognala surovega sovražnika s področja Leningrada, ga pognala iz mest in naselij Bele Rusije, Ukrajine, Litve, Letonske in Estonske ter Karelje. Osvobodila bo Krimski polotok in rdeča zastava bo zopet plapolala po sovjetski domovini."

Rdeča vojska in narodi Sovjetske zveze so izpolnili že v mnogem Staljinovo napoved. Vse to se

Vojaki so jih nazivali tovariš komandant. Nosili niso nobenih distinkcij, razen usnjatega jopiča, ki je predstavljal v sovjetski vojski oblast. Vse to stanje je trajalo dolga leta.

Danes so znaki oblasti ravno tako vidni kakor pri vsaki drugi armadi na svetu. Uniforma sovjetskega maršala je n.pr. kaki barve z rdečimi obšivi. Maršalska palica je rdeča z veliko zlato peterokrako zvezdo. Na ramenih nosi maršal enako zvezdo iz zlata in platine, vdeleno z dijamanti. Čepica ima všito zlato vrstico. Na prsih nosi maršal v splošnem dekoracije, izdelane iz platine, zlata, srebra, ali emajlirane v beli in rdeči barvi: Suvorovov red, Kutucov in Aleksandra Nevskega, red junakov Sovjetske zveze, Ljeningov red, red Rdeče zastave, Rdeča vojna zvezda za obrambo domovine. Ustanovljen je bil tudi red Rdeče zvezde z dvema križe-

ma, ki potrjuje, da odlikovanec služi v Rdeči vojski že nad 20 let.

Nekateri častniki nosijo tudi posebno dekoracijo, ki je bila ustanovljena za časa obkolitve in uničenja VI. japonske armade v neuradni obmejni vojni 1.1938.

OBLAST

V vojašnicah vlada izgovorjena in ponavljajoča se ustna zapoved. Noben častnik se ne more vsesti v prisotnosti višjega častnika brez dovoljenja. Tudi ne sme ostati sedeč v vlaku, v avtobusu ali v tramvaju, če vstopi višji častnik. Ravno tako ne sme nositi paketov, če niso zaviti v papirju. V javnosti se ne sme pokazati z razkuštrano glavo, če nosi usnjat jopič, ki je kakor smo rekli-sluzbeni znak v Rdeči vojski.

Pred letom 1935. v Rdeči armadi ni bilo činov. Prvi čin, ki je bil uzakonjen, je bil maršalski. Nekaj let pozneje so nastali generalski, polkovniški, kapitanski in poročniški čini.

Vsak čin daje nosilcu določeno oblast in spoštovanje v mejah dotičnega čina. Najvišjih vojaških poveljnikov ne obsipajo s cvetjem. Polno leto lahko preteče in v sovjetskem časopisju čitatelj ne bo zasledil imena maršala Timošenka, n.p.r. Kadar pa general izvojuje zmago, blešči njegovo ime na prvi strani dnevnikov s posebnim dnevnim poveljem maršala Staljina. V vseh drugih primerih so pohvale zelo diskretne.

VODILNA MISEL

Organizacijo Rdeče vojske lahko raziskujemo z dveh različnih stališč: njen ustroj in uporaba delikatnega mehanizma, ki ga predstavlja vsaka moderna armada; sovjetske koncepcije v pogledu taktike in strategije. Naš pregled pa ne bi bil dovolj spopolnjen, če ne bi poznali vodilnih misli, ki so dale vsemu ustroju sovjetske vojske svoj pečat. Ilya Ehrenburg je nekoč napisal tole: "Kadar rešujete aritmetično nalogo je rezultat lahko samo pozitiven ali pa negativen. Vojna pa ni zbirka matematičnih nalog. Pred vsakim vojaškim poveljnikom se pojavlja na tisoče težkoč. Ni dovolj da komandant do podrobnosti preštudira zemljišče, pač pa mora tudi razumeti skrivnosti človeškega srca. Visoka kultura, čim tesnejši stik in medsebojna povezanost z vojaki, krepstno in dostojno življenje, vse to poveljnika enote približa rešitvam postavljenih nalog. Moč sovjetske vojske se kristalizira v ogromni zbirki izkušenj in v zavesti, da je ta vojska ljudska vojska, ki bo taka tudi ostala."

Nasprotno, Nemci življenjskosti ljudskih množic, tako lastnih, kakor nasprotnikovih, niso nikoli dovolj pravično ocenjevali. Človeška življenja so za nemški način bojevanja mrtvo orodje, pri katerem ima samo fizična moč odločilno ceno. V tej vojni pa so Nemci celo tehnična sredstva postavili daleč pred človeško duhovno silo. Maršal Staljin je v svojem dnevnem povelju 23. februarja 1942. leta izrekol tudi tole:

"Nemška strategija je pomanjkljiva, zato ker v splošnem podcenjuje moč in zmogljivosti nasprotnika, pri tem pa precenjuje svoje lastne moči. Njihova taktika je čisto šablonska, ker se njihovi generali trudijo, da bi vsakokratni položaj na bojišču prilagodili paragrafom zapisanega vojaškega reda. Nemci so metodični in natančni v svojih operacijah, če jim okoliščine dovoljujejo, da najdejo rešitve v kartotekah svojih tiskanih vojaških določil. Vsa njihova moč leži v vojaškem katekizmu. Kakor

hitro pa postaja položaj zamotan, tak, kakršnega teoretični vojaški strokovnjak ni predvideval, nastajajo zadrege in brezglavost. To je največja nemška šibkost."

To je mehanizacija nemškega vojaškega duha, mehanizacija, ki ubija vsako samostojno odločitev in ki je tipični pojav vsega nemškega naroda. Zato lahko razumemo, zakaj niso zmogli Nemci do danes organizirati udarnih edinic po vzorcu britanskih komandosov. Nemška vojska je kot kolektiv zelo uporabna, individualno pa je za nič, ker posameznemu Nemcu manjka fantazija in navdahnjenje.

Strategija Rdeče vojske je popolnoma drugačna, gibčna in raztegljiva, taka, ki se po zamisli poveljnika lahko vedno prilagodi postavljenim nalogam. Elastična strategija in gibljivost taktičnih podvigov sta omogočila sovjetskemu poveljstvu uničiti 330.000 nemških vojakov pri Staljingradu.

STLAJINOVO VODSTVO

Svetovni tisk je v začetku leta 1942. obširno pisal o neverjetnih naporih Rdeče vojske za protiofenzivo meseca decembra 1941. Staljin je udaril po Nemcih v trenutku, ki je bil za Rdečo vojsko najugodnejši. Hitler je mislil, da bo z zavzetjem zadnjih staljingrajskih ulic zdobil Rdečo vojsko. V resnici pa je samo zdobil svoje najboljše moči. Staljin se je zavedal, da bo staljingrajski poraz za Nemce obenem tudi poraz v Donski kotlini. 5. julija 1.1. je maršal Staljin udaril in osvobodil Ukrajino vzhodno od Dnjepra. Njegova vojska je prekoračila Dnjeper v trenutku, ko so se Nemci tega najmanj nadejali. Rdeča vojska se je nenadoma pojavila v Voliniji. Nemci so pri Korsunu prešli v protinapad, Staljin pa jih je obkolil in uničil.

Rdeče vojske ne vodi neka posebna ljudska kasta, kakor je to slučaj pri Nemcih, kjer imajo vodstvo vojske popolnoma v oblasti pruski junkerji. Sovjetske generale je postavil na čelo vojske sam narod in uživajo zato med narodom naravnost slepo zaupanje. Vrhovno vojaško nadzorstvo je osredotočeno v Obrambnem svetu, ki ga sestavljajo: maršal Staljin, Malenkov, Kaganović, Voznesenski, Berija, Molotov in Vorošilov.

Vse odločitve Obrambnega sveta temeljijo na nasvetih maršalov Žukova, Vasilijevskega in Voronova. Odločitve izvršuje posebni izvršilni odbor, ki ga sestavljajo generali in politični ljudje, ki so zveza med bojiščem in Obrambnim svetom.

OBRAMBA ZALEDJJA

Sovjetska tehniška strategija je obramba zaledja. Francozi so tako obrambo zasnovali na statični obliki, ki je odpovedala že po prvih napadih na severno Francijo. Amerikanci so to obrambo krstili kot "ježevo strategijo". Sovražne oklopne enote se po tej strategiji speljejo v prehode, ki jih branijo z zapornim ognjem močno utrjeni otoki. Na ta način je mogoče razcepiti oklopne enote od motorizirane pehote. Na ta način je mogoče pokončati en tank za drugim. Francozi so bili v zmoti, ko so tako obrambo postavili v eni sami črti. Ko je bila črta prebita, je ostalo zaledje popolnoma nebranjeno. Rusi so obrambo zaledja poglobili od 30 do 40 kilometrov v globino. Na ta način niso mogli Nemci na fronti Leningrad-Moskva-Voronež-Staljingrad na nobenem mestu prebiti zelo razumno urejenega obrambnega sistema.

Drugi, zelo važni činitelj Rdeče vojske so gerilci. Njihova organizacija temelji na načelu avtonom-

nih oboroženih enot in je izkazala v teku te vojne sovjetski vojski neprecenljive usluge. Sami Nemci so se nešteto krat pritoževali po radiu in po časopisju nad delom gerilcev, ki jih nikdar ne puste pri miru, ki stalno vznemirjajo nemško ozadje, motijo njihove transporte in uničujejo municijska in živilska skladišča.

Vojaški strokovnjaki pripovedujejo, da leži skrivnost ruskih zmag v letu 1943/44 predvsem v organizaciji prevozov. Nemci so pri svojem umiku porušili na tisoče kilometrov železniških prog. Nedotaknjene so puščali samo normalne železniške proge, ki so za širokotirne sovjetske vagonne neuporabne. Rusi so organizirali prevoze s kamijoni. Taka organizacija pa zahteva, če je uporabljena v velikem obsegu, veliko število strokovnjakov za nemoteni priliv potrebščin k bojišču. Rusi pa so morali graditi tudi številne mostove čez številne reke, ki križajo Ukrajino.

Zelo uspešno je sovjetska vojska rešila tudi problem ogrevanja letalskih, tankovskih in avtomobilskih motorjev skozi vso zimo. S pomočjo skrbno organizirane ogrevalne službe so bila vozila skozi vso zimo stalno v polni pripravljenosti.

Rusi so ocenili mehanična vojna sredstva stvarno in brez pretiravanja. Postavili so krilatico, da ni orožja, ki bi zdrobilo obrambo domovine. Proti tanku in letalu, je možna samo ena sama taktika:

zboljšanje lastnih tankov in lastnih letal. Proti novemu orožju je treba postaviti še boljša orožja. Rusi so topništvu že od nekdaj posvečali kar največjo pažnjo in tudi v sedanji vojni je rusko topništvo prvo na svetu. Top je za sovjetsko vojsko še vedno najvažnejše orožje, ki ima verjetno svoj zasluženi sloves na prostranih ruskih ravninah, koder potekajo bojišča.

SKRAJNI VOJNI NAPORI V PROIZVODNJI

Vse do staljingrajske bitke so govorili — in Hitler je to tudi verjel — da je Sovjetska zveza izgubila velik del svojih proizvodnih središč. Ali sovjetska vojska je nenadoma postavila ogromne količine mehanične opreme in orožja na bojišča. Sovjetska vlada je mobilizirala vse prebivalstvo velike sovjetske države in tovarne so se kaj hitro preselile na ono stran Uralskega pogorja.

Aleksander Šerbakov je pred kratkim dejal: "Delo sovjetskih učenjakov je izredne važnosti za vojaško moč naše domovine. Sovjetski učenjaki so našli nove sirovine in nove metode za njihovo predelavo." V številnih sovjetskih tovarnah lahko najdete "mehaničnega delavca". To je avtomat, preprežen z električnimi žicami, obdan s foto-celicami. Ta mehanični mož dela nepretrgoma 24 ur dnevno brez napak in utrujenosti. Nadzira in vodi veliko število strojev istočasno. Tudi ta mehanični avtomat ima svoj delež pri skrivnostih ruskih zmag.

PRED ŠTIRIMI LETI

10. maja letos je preteklo štiri leta odkar so Hitlerjeve horde navalile brez vojne napovedi na Belgijo, Nizozemsko in Luksemburg. Svojega roparskega napada Hitler ni poskušal niti opravičevati. Dokumenti, ki so jih Hitlerjevi diplomatični zastopniki predložili tega dne v Bruxelles-u in v Hagu so bili navadna zbirka laži in cenenih obtožb. Take dokumente so pred tem in za tem prejeli državniški tudi drugih zaslužjenih narodov v Evropi. Vse te zelo naivno skrupucane obtožbe so Hitlerjevi odvetniki že davno pred temi dogodki predložili nemškemu generalštabu.

V vseh teh dolgih letih niso Nemci poskušali opravičiti svojega divjaškega napada na Belgijo in Nizozemsko. Kakor med prvo svetovno vojno, tako so tudi sedaj potrebovali ta ozemlja za uresničenje "prusijaškega novega reda" v Evropi. Puhla opravičila in otročji zagovori s prusijaške strani, bodo deževali šele po končnem nemškem porazu. Takrat bodo zopet vsi Prusijaki nedolžni in vsa krivda bo padla na Hitlerja in nekaj ducatov njegovih rabljev. To je že stara prusijaška igra. Samo njen končni rezultat bo vendarle čisto drugačen, kakršen je bil po prvi svetovni vojni. "Osel gre samo enkrat na led", pravi slovenski pregovor in ta pregovor bo po tej vojni našel svojo veljavo.

V svojih barbarskih podvigih je Hitler nekaterim evropskim narodom vendarle napravil veliko uslugo s tem, da jih je izenačil v trpljenju in tudi v sovraštvu. V prvi svetovni vojni so v glavnem nosili vsa bremena vojnih strahot Slovani. Tudi Francija in Belgija sta bili deležni prusijaškega divjaštva, ali pri mirovni konferenci je Rusija odpadla in blazna humanost proti prusijaškemu zločincu je zmagala.

To je bila humanost človeka, ki iz samega usmiljenja ne ubije - steklega psa. Sedaj, ko je prusijaška steklina pomorila na milijone človeških življenj, ne samo slovenskih, francoskih in belgijskih, pač pa tudi ostalih evropskih narodov, bo vendarle zmagala pravična humanost, ki uniči nekaj življenj zato, da reši milijone. Solzavih človekoljubov je hvala Bogu z vsakim dnem manj na svetu. To je zasluga Hitlerja in njegove Luftwaffe...

Danes, po štirih letih trumfa prusijaškega barbarstva, so se stvari mogočno zasukale in dogodki so Hitlerju in njegovim pajdašem temeljito izčesali greben. Zadnji prusijaški razbojnik se je udal na Krimu in mogoče ni več daleč čas, ko bodo stotero poplačana vsa hudodelstva, ki so jih zverinske hitlerjevske horde delile po vsej Evropi.

Alojz Gradnik:

VEČERNA SENCA

Nisem te videl prej, ko brezoblačna žarela zarja je, ne v blišču dneva. Zdaj ko svetloba dneva dogoreva, odkod prišla si, senca moja mračna?

Čemú za mano hodiš brez prestanka, naprej, nazaj, na levo in na desno? Si ovaduh prisluškujoč, telesno in živo bitje, duh? Kaj si? Uganka?

Čemú pred mano včasih vsa grozeča in strašna rasteš preko cest in hiš in se potem potuhneš spet, hinavka?

Kaj boš še dolgo moja spremljevalka? Zdaj noč je že. Ne vidiš? Drobna sveča ugaša že. Me še ne zapustiš?

BASIC ENGLISH

10. TIME.

Things

clock	night	brush	soap
day	time	comb	sock
hour	week	hair	space
minute	bath	shoe	sponge
morning	bed	sleep	wash.

Qualities.

early-late
first-last
awake.

Other words:

month, year, watch,
history, rate, rhythm, unit.

TIME.

Morning is the first part of the day, and night is the last part of the day. Night is the time for sleep, and a bed is the place for it.

My bed and the bed of my brother are in one room. In the space between the beds is a table with a clock on it. In the morning, if my brother is not awake, I put out my hands across the table and give the covers a pull, and say, "Good morning! Are you awake? Get up!" I get up and go to the bath. After that, if he is still not awake, I get a wet sponge and put it on the face of my brother. But I do not go very near, because he may make my face wet with the sponge.

But on some mornings my brother may get up a minute after I go from the room, and while I am in the bathroom he may make a knot in my sock or put my shoe far under the bed. On these days, though I am up first, he is ready before I am. Yesterday we were ready together.

The first things which I put on are my socks, and the last thing is my coat. When I have everything but my coat, I take a comb and put it through my hair. I do it after I have my coat on, a hair may get on my coat. I take hairs off my coat with a brush.

I have my morning meal an hour after I get up. In the early part of the morning we do work; in the late part we have play. That is how the mornings go. Tomorrow we will not do any work. On one day of every week we may have a rest all the day.

Tomorrow is the day after this day, and yesterday is the day before this day, and this day is today.

Before we go to bed we have a wash with soap. When we come from the bathroom my mother may say "Are you ready for bed? When you are in bed I will come and say good night."

Questions.

1. Which is the first part of the day and which is the last?
2. What is between the beds of the boy and his brother?
3. What does the boy put on (a) first, (b) last?
4. What things named here do you make use of for getting clean?
5. When do the boys (a) do work, (b) have play?
6. When may the boys have a rest all the day?
7. In what other way you say (a) this day; (b) the day before this day; (c) the day after this day?
8. What do the boys do before they go to bed?
9. What do they have a wash with?
10. What will the mother do when the boys are in bed?

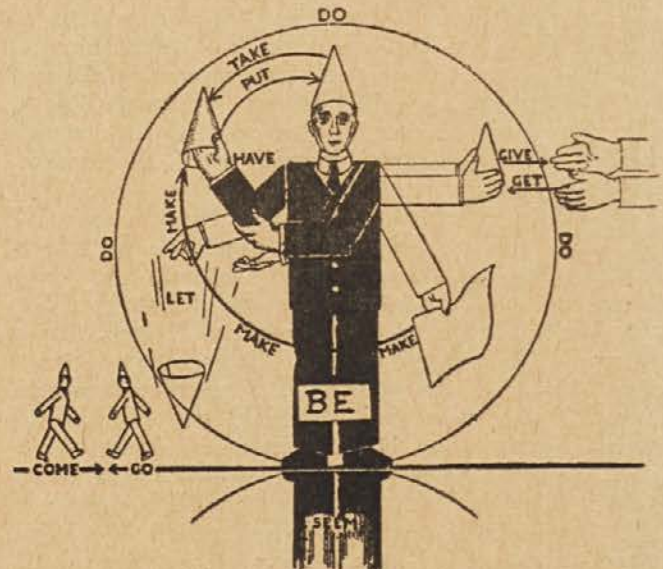
Answers.

1. Morning is the first part of the day and night is the last.
2. A table with a clock on it.
3. (a) socks, (b) coat.
4. Bath, brush, soap, sponge.
5. (a) in the early of the morning; (b) in the late part of the morning.
6. On one day of every week.
7. (a) today; (b) yesterday; (c) tomorrow.
8. They have a wash.
9. Soap.
10. She will come and say good night.

TOLMAČENJE

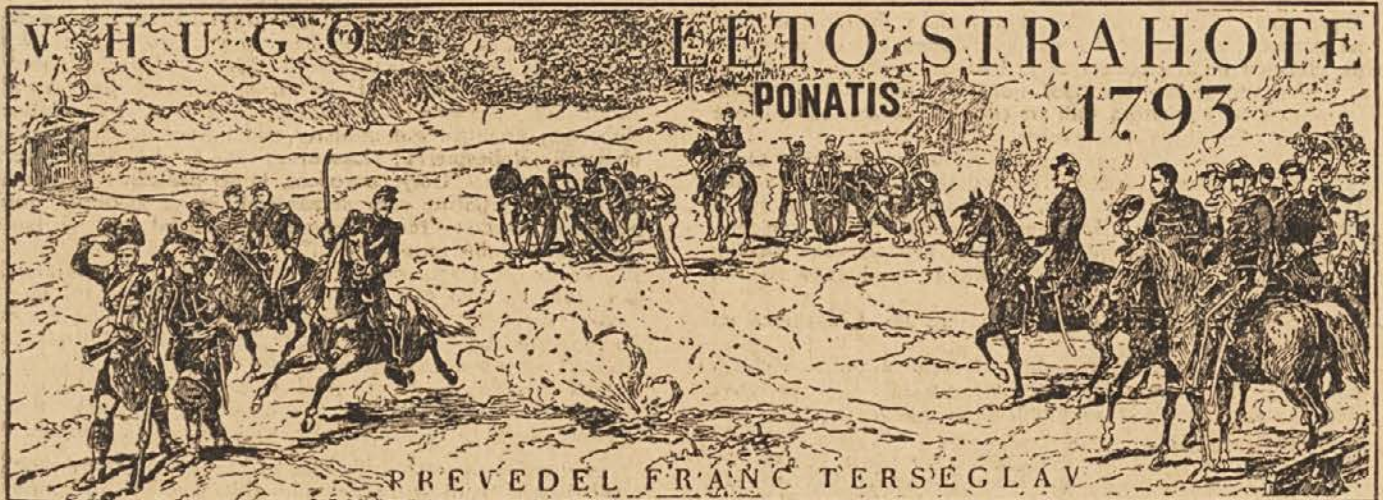
WHICH se rabi namesto who za stvari in živali.
We were ready. Were se rabi namesto are, kadar se govori v preteklem času.

OPERATIONS

MAKE the paper into a hat.	GIVE the hat to someone.
HAVE the hat.	GET the hat from someone.
PUT the hat on the head.	GO from this place.
TAKE the hat from the head.	COME to this place.
KEEP the hat here.	BE doing.
LET the hat go.	SEEM to be (doing).

DO any act.

TRETJA KNJIGA - KONVENT

STRAHOTNO RODIŠČE NAJVEČJIH IDEJ

Bližamo se najvišjemu vrhu.

To je konvent.

Pogled ostrmi, ko zagleda to višino.

Nikoli se na obzorju človeštva ni pojavilo nekaj tako visokega.

Imamo Himalajo in imamo Konvent.

Konvent je mogoče najvišji vrh zgodovine.

Ko je konvent še živel - kajti vsak zbor živi - ljudje niso vedeli, kaj v resnici pomeni. Ravno njegova veličina je ostala sodobnikom prikrita, kajti bili so preveč prestrašeni, da bi ga mogli občudovati. Vsaka velika reč napolnjuje ljudi s strahom. Lahko se je diviti povprečnim stvarim, kar pa je preveč vzvišeno, bodisi genlj ali gora, človeški zbor ali mojstrska slika, človeka osupne. Kdor se vzpenja na Himalajo, se utruji, spodrsne na strminah, ne vidi lepot, ob katere se zadeva in krvavi; oblaki zakrivajo vrh in strah potlači občudovanje. Duše se polasti čudno čustvo: sovraštvo napram veličini. Oko vidi brezdna, ne vidi pa vzvišenih lepot. Konvent, ki je bil ustvarjen, da ga gledajo orli, so sodili kratkovidneži. Danes je med konventom in nami razdalja in na globokem nebu se v jasni in tragični dalji riše orjaški profil francoske revolucije.

Republika se je ustvarila 21. septembra, za čas enakonočja, pod tehtnico. V znamenju enakosti in pravičnosti. Sozvezdje jo je oznanilo. Konvent je obrnil novo stran v zgodovini in otvoril bodočnost.

Vsaka ideja potrebuje utelešenja. Cerkev, to je Bog med štirimi stenami. Vsak nauk mora imeti svoj temelj. Ko se je ustanovil konvent, je bilo treba rešiti najprej vprašanje, kje bo zboroval.

Najprej so izbrali jahalnico. Postavili so veliko sliko slikarja revolucije Davida, pravilne vrste klopi, govorniški oder v kvadratu, sporedne vrste stebričev, rimsko šotorno streho in okrasili stene z grškimi draperijami; v ta geometrični prostor so stisnili vihar revolucije. Royalisti so se norčevali iz te skupaj zlepljene dvorane, iz papirnatega svetišča, iz stebrov, ki so bili napravljeni iz dog, iz mavčnih kipov in platenih sten; v tem začasnem prostoru je zgradila Francija stavbo večne vrednosti. Pozneje se je konvent preselil v Tuilerije, in sicer 10. maja 1793. Široke stopnjice Jeana Bullanta so vodile v sejno dvorano v prvem nadstropju. Celo pritličje pa je tvorilo eno samo ogromno stražnico, polno puškinih piramid in postelj za čete, ki so stražile konvent. Konvent je imel tudi svojo častno stražo, tako zvane "grenadirje konventa". Trobojna vrv je ločila grad, v katerem so zborovali poslanci, od parka, v katerem se je sprehajalo in vrvelo ljudstvo.

Opišimo zdaj sejno dvorano. Kajti v tem strašnem prostoru je zanimiva vsaka podrobnost.

Ko vstopiš, potegne najprej oči nase visok kip svobode med dvema visokima oknom.

Dvorana, ki je bila preje kraljevo gledišče, zdaj pa pozornica republike, je dvanajstdeset metrov dolga, deset metrov široka, enajst metrov visoka. Razkošni prostor, ki ga je bil sezidal Vigarani za lahkomišljeni dvor, je zdaj izginjal

pod okornim odrom, ki je moral leta 1793. nositi težo ljudstva. Ta oder, na katerem so se dvigale javne tribine, je počival na enem samem hrastovem stebri. Ta steber je vzdržal najtežje udarce revolucije; radostno pritrjevanje, navdušenje, žalitve in zasramovanje, vrišč in hrušč, ves strašni kaos srda in punta. Toda ni se omajal. Po konventu je nosil svet starešin. Po državnem udarcu Napoleona, ki je 18. brimera razgnal parlament, je šel v pokoj. Takrat ga je Percier nadomestil z marmornatimi stebri, ki pa niso dosegli starosti hrasta.

Zasnutki, po katerih delajo stavbeniki, so čestokrat zelo čudni. Arhitekt, ki je zgradil cesto Rivoli, je imel v mislih pot, ki jo napravi v svojem poletu topovska kroglja. Zgraditelj mesta Karlsruhe je imel za model pahljačo. Stavbenik, ki je priredil dvorano konventa, je očitno imel v duhu pred seboj kot vzorec ogromno omaro s predali. Prostor je bil dolg, visok in pust. Na eno podolžno stranico pravokotnika se je v ogromnem polukrogu naslanjal amfiteater poslaniških klopi brez pultov ali miz. Klopem nasproti je bil govorniški oder, pred njim kip Lepelletiera de Saint Fargeau, katerega je bil kmalu potem, ko je bil glasoval za smrt kralja, zabodel nek gardist. Za govorniškim odrom je bil predsedniški stol.

Amfiteater je otvorilo devetnajst poluokroglih vrst klopi, ki so se dvigale druga nad drugo in se še nadaljevale ob obeh krajših stranicah na desno in levo. Doli v prostoru ob vznožju tribine v podobi podkve so stali zbornični slugi.

Na eni strani govorniškega odra je visela v črnem lesenem okviru visoka tabla, v katero je bila vpisana v dveh predelih, ločenih po žezlu podobni črti, deklaracija človečanskih pravic. Na drugi strani je bil prazen prostor, na katerega so pozneje obesili tablo z ustavo leta II. republike; tukaj sta bila oba predela ločena po meču. Nad odrom so nad glavo govornika visele tri ogromne trobojnice, ki so molele iz globoke lože in so bile vtaknjene v oltar, v katerega je bila vdolbena beseda: Postava. Za oltarjem se je pa dvigal liki stražar svobodne besede velik rimski liktorski snop, visok kakor steber. Na steni nasproti poslancem so se dvigali ogromni kipi. Na desni od predsednika je bil Likurg, na levi Solon, nad "hribom" se je dvigal Platon. Ti kipi so se dvigali na preprostih kockastih podstebrih, ki so stali na dolgem naprej molečem okrajku, ki je tekel okoli cele dvorane in ločil ljudstvo od poslancev. Na ta okrajek, ki je tvoril doprsni zid tribine, so se naslanjali s komolci poslalsci.

Črni okvir s človečanskimi pravicami se je dvigal visoko gori čez okrajek. Kipi so nosili zdaj hrastove zdaj lovorjeve vence.

Z okrajka je padal v težkih ravnih gubah zelen zastor, v katerega so bili v temnejši zeleni barvi vvezeni vencici. Nad zastorom pa je bila stena bela in gola. V steno so bile vrezane javne galerije, oziroma tribine brez vsakih okrasov in rezbarij; zgoraj četverokotne, spodaj okrogle. Ob vsaki daljši stranici dvorane je bilo po deset galerij, ob vsaki krajši po dve zelo prostorni loži, vsega skupaj štiriindvajset. Galerije so bile zavarovane po železni ograji.

Kljub temu je nekoč nek državljani padel v dvorano, in sicer na gospoda Massieu-a, škofa beauvaiskega, kar ga je rešilo; ne plebejcu ne aristokratu se ni ničesar zgodilo.

V dvorano je šlo dva tisoč ljudi; ob zelo viharnih dneh je našlo v njej prostora tudi tri tisoč. Vsak dan sta bili dve seji, ena dopoldne, druga zvečer.

Okroglo naslonjalo predsedniškega stolca je bilo okrašeno s pozlačenimi žebli. Predsednikovo mizo so nosile štiri krilate enonožne pošasti, ki so izgledale, kakor da so izkočile naravnost iz Skrivnega razodetja, da se udeležijo revolucije. Na mizi je bil precej velik zvonec, velik bakren tintnik in v pergament vezana knjiga, v katero so bili vvezani sejni zapisniki.

Na tej mizi je izkpravela marsikatera glava, nasajena na sulico in vržena nanjo.

Na govorniški oder je vodila nerodna stopnica. Nekega dne se je bil na njej izpodtaknil Gensonné. "To so prave vešalske stopnice!" je vzkliknil. "Le zgodaj se vadi!" mu je zaklical Carrier.

Na desno in levo od govorniškega odra sta stala na podstebrih dva visoka kandelabra. V vsaki loži so bili podobni svetilniki. Na podstebrih kandelabrov so bili izdolbeni svitki, katerim je dalo ljudstvo ime: ogrlice giljotine.

Klopi poslancev so se dvigale gori do okrajka galerij; poslanci so se lahko komodno razgovarjali z ljudstvom. Izidhi galerij so se iztekali v cel labirint hodnikov, po katerih je često odmeval divji šum.

Konvent je napolnjeval ves grad in se razprostiral še po okoliških palačah. Odseki so bili v bližini sejne dvorane: v paviljonu Enakosti odbor za postavodajo, trgovino in kmetijstvo, v paviljonu Svobode mornarica, kolonije, finance, assignate, javno zdravstvo, v paviljonu Edinosti vojska.

Odsek za javno varnost je bil v direktni zvezi z odsekom za javno blaginjo po temnem hodniku, v katerem je noč in dan gorela svetilka; tu so prihajali in odhajali vohuni vseh strank, tu se je govorilo samo šepetaje.

Podnevi je prihajala v sejno dvorano skozi motna okna slaba svetloba; sploh je bila dvorana vedno mračna. Zlasti večerne, oziroma nočne seje so bile turobne. Poslanci se skoro niso videli. Iz enega kota v drugi, iz leve na desno so si nejasne skupine obrazov metale nasproti psovke. Ljudje so se srečavali, ne da bi drug drugega spoznali.

Vse skupaj pa je bilo orjaško, divje in pravilno. Pravilnost in strahoti - to je slika francoske revolucije sploh. Dvorana konventa je bila najpopolnejši zgled tako zvanega "messidorskega stila: masivna in pusta. Gradbeniki revolucije so simetrijo zamenjali z lepoto. Že samo če si opazoval arhitekturo te dvorane, te je spreletel nek mrz. Človek se je spomnil časov, ko je bilo tu gledališče, ko so pogled očarovali z venci ovite lože, nebesnomodri in rožnati svod, bleščeči svetilniki iz brušenega stekla, golobjesivi oboj sten, nebroj amoretov in nimf na zastorih in draperijah - vsa galantna kraljevska idila, naslikana, izdolbena in pozlačena, ki je s svojim smehljajem napolnjevala ta strogi prostor, odkoder so zdaj odpovsod rezali oko pravi koti, mrzli kot jeklo. Zdelo se je, kakor da je David, klasično strogi slikar revolucije, giljotiniral bohotnega Boucherja, slikarja kraljevine Ludovika XV. Zdjaj so pretiravali plemenitost v puščobo, čistost v dolgočasnost; bohotnost barve in oblike je zamenjala ravna in suha črta; stil je postal tako trezen, da se je čisto posušil.

Kdor pa se je ozrl po zboru samem, je pozabil na dvorano. Kdor je opazoval dramo, ni več mislil na pozornico. Bil je zbor junakov in čreda podlecev. Divje živali na gori (gora = skrajna radikalna stranka) in golazen v močvirju (močvirje = zmerna stranka). Tu so gomazeli, si grozili, izživali in živeli v orjaški borbi junaki, ki so danes samo še blede sence v spominu.

Desno žironda, ki je obstojala iz skupine mislecev, levo gora, na kateri so bili zbrani atleti.

Med žirondo si videl Brissota, ki je bil sprejel ključne bastilje, Barbarouxa, katerega so obožavali Marseilci; Gensonnéja, ki je bil dosegel, da so bili generali podrejeni poslancem; strašnega Guadeta, kateremu je bila kraljica neke noči v Tuilerijah pokazala spčnega dofenca - Guadet je poljubil glavo deteta in je potem glasoval, da se očetu odseka glava; Salles, ki je odkril tajne zveze med "goro" in Avstrijo, kolikor si jih ni bil sam izfanatiziral; duhoviti Lause-Dupperret, ki je nekoč nekega časnikarja, kateri ga je bil imenoval "zločinca", povabil na kosilo z besedami: "Že vem, zločinec, to je človek, ki drugače misli nego mi sami"; janzenist Camus, ki je sestavil protikatoliški civilni zakonik za duhovnike, veroval v čudeže janzenistovskega

diakona Parisa in se vsako noč vrgel na tla pred sedež čevljev visokim Križanim, ki je visel v njegovi sobi; Jakob Dupont, ki je prvi javno izjavil: "Jaz sem ateist", nakar mu je Robespierre zalučal: "Ateizem je vera aristokratov"; Lanjuinais, poštena, brihtna in trdna bretonska butica; Rebecqui, ki je bil kot minister podal demisijo, ker še niso obglavili Robespierreja; Lasource, ki je bil izpregovoril strašne besede: "Gorje narodom, ki so hvaležni!", pa je to ob vznožju giljotine sam demantiral, ko je zaklical "gori" ponosno besedo: "Mi umiramo, ker narod spi, vi boste umrli, ker se bo narod zbudil"; Biroteau, ki je bil predlagal, da se imuniteta poslancev odpravi in je s tem nehotel sam sebi postavil šafot; žurnalista Carras, ki je na šafotu rablju rekel: "To je neumno, da moram ravno zdaj umreti, ko stvar postaja zanimiva"; Condorcet, ki je bil obsojen na smrt v mestu, kjer ga sicer niso poznali, ker ga je izdal zvezek Horaca, ki ga je imel v žepu; Pétion, ki ga je 1.1792. množica obožavala, 1.1794. pa ga raztrgala kakor volkovi; vsi ti in še drugi, vsem na čelu pa Vergniaud.

Na "gori" pa si opazil bledega triindvajsetletnega Antoine-Louis-Leona Saint Justa z nizkim čelom, pravilnim profilom in skrivnostnimi, strašno žalostnimi očmi; Merlina Douai, zločinskega avtorja postave zoper "politično sumljive"; prejšnjega župnika Lebona, ki je zdaj vihtel sabljo v roki, ki je nekoč ljudi kropila z blagoslovljeno vodo; Fabre d'Églantina, ki si je izmislil republičanski koledar, kakor je bil Rouget de Lisle skomponiral prekrasno marseljezo - oba sta pri tem obstala in se nikoli več odlikovala; Ruhl, ki se je liki Kanton sam usmrtil istega dne, ko je republika spet zatonila; Fouché, poznejši minister Napoleonov, ki je tudi tega izdal za službo Ludoviku XVIII. - mož bledega obraza ko mrlič in s satansko dušo; Onelin, ki je preganjal proskribirance, pa je sam v svoji hiši skrival proskribiranko, gospo Charry; Bentabolle, ki je kot predsednik dajal galeriji znamenje, kdaj ima ploskati, kdaj pa sikati; Legendre, cesar francoske republike, ki je nekoč zaklical Lanjuinaisu: "Pridi sem, da te zakoljem!", nakar mu je Lanjuinais odgovoril: "Preje moraš dekretirati, da sem vol"; Collot d'Herbois, strašni komedijant, ki je z ustni rekel: da, z obrvmi pa dajal znak: ne - mož, ki je poslal Robespierreja na šafot, Maratovo truplo pa pustil shraniti v Pantheonu; David, slikar; princ Jožef Egalité; Genissieux, ki je zahteval smrtno kazen za vsakega, pri katerem bi našli spominski novc z napisom: "Ludoviku XVI. mučeniku"; Rouyer, ki se je 21.januarja uprl povelju, naj se strelja s topovi, z besedami: "Kadar pade glava kakega kralja, se ne sme delati večji šum, kakor če pade glava navadnega človeka"; Garan-Coulon, ki je ob vmešavanju španske vlade v proces proti kralju Ludoviku XVI. zahteval, da se zbornica ne sme ponižati tako daleč, da bi pustila prebrati pismo kralju kralju, in drugi.

Nadalje so na "gori" sedeli: Amerikanec Tomaž Paine; nemški baron, milijonar in ateist Anaharsis Cloots; Rovere, ki je bil zloben zaradi zlobe same, kar je bolj pogosto, nego se misli; krvoločni in tožni Tallien, Fayan, ki je bil predlagal, da naj se pošlje v Vandejo "požigalska armada"; Vernier, ki je zahteval, da morajo šefi tako žirone kakor gorske stranke služiti v armadi kot prostaki; hrabri vojskovodje: Bourbotte, Panvilliers, Lecarpentier, Prieur de la Marne, Levasseur, ki je bil nekemu podpoveljniku, izgubi-vsemu bitko, ukazal, da se ima ustreliti, in drugi; vsem na čelu Danton.

Izven obeh teh taborov pa se je dvigal mož, ki je držal oba v šahu: Robespierre.

Bolj doli se je razprostirala, ravnina, na kateri so se potuhovali plemeniti bojazljivci in podli strahopetci. Tu so se gnetli na kup oni, ki so dvomili, se obotavljali, odlašali in prisluškovali, ne zaupajoč drug drugemu. Gora in žironda sta bili zborišči izbranih hrabrecev, ravnina je bila množica. Predstavljal jo je abbé Siéyes. Siéyes je bil globok človek, ki pa je obstal na pol pota. Odločil se je bil za tretji stan, ni se pa mogel povzpeti do ljudstva. Robespierre je imenoval tigra, Robespierre pa ga je zval krta. Ta filozof se je bil dokopal do previdnosti, ne pa do modrosti. Preživel je revolucijo, Napoleona in drugo kraljestvo. Ostal je v duši dvoran in je le vlekel voz revolucije, lopato čez ramena. Svetoval je drugim odločnost, katere sam ni imel. Žirondistom, katerim se ni upal pomagati, je dejal: Dobite na svojo stran kanone. So misleci, ki so obenem borci; tako na primer je Condorcet bil na strani Vergniauda, Camille Desmoulins je držal z Dantonom. So misleci, ki hočejo živeti; ti so se zbirali okoli abbé Siéyesa.

PETEGA EVANGELIJA ČETRTI DEL NAZARET

6

Po vseh viharjih srečni in veseli
počasi kot prisluženi cekini
iz rok skopuha, ki dobroto hlini,
so dnevi se piščalkarju našeli.

Mu blagostanje hišico pobeli,
bude ga zjutraj lastni petelini,
med oljkami na prazni prej ledini
so z rožo tulipani zacveteli.

Cvrlijo murni, mesec kolobari,
tak sladke so noči, da fruli stari
izvabi davne davnih let glasove.

Igra piščalkar, po gladini pleše
poredno mu soj mesečev zapleše,
zijajo nanj demoni čez plotove.

7

K Mariji pride na obiskovanje
otrok kopica, so od sestre njene,
ki staknejo, ni pomoči nobene,
vse kote v hiši, zunaj vse kotanje.

Se tetka zgovorna ne zmeni zanje
in tolpa nekam Jezuščka odžene,
iz prače kmalu kamen ga zadene,
zakaj in kje, ni za popisovanje.

Prijoka Jesus, kjer obe sedita,
in mimo žensk, očetu se zateče,
ne materi, to v srce jo zapeče.

Že zdavnaj proč je deca silovita,
sladko sta mož in sinko pozaspala,
ko v čumnati je mati še jokala.

8

Saj to so tiste solze materine,
to sladostrastna materinska sreča,
ki se uživa, sebe gonobeča,
najvišja v krčih lastne bolečine.

Njen sin edinec, tudi dan ne mine,
le ž njim se družji, misli mu posveča,
pred spanjem piše s prstom mu na pleča
in čevrlja z očetom še z blazine.

Poskuša dvigati tesarsko teslo,
da rame bi njegovo šibko neslo,
z bremeni vadi se uporne volje.

Ko hodita na delo v vas in mesto,
Marija često zastrne na cesto
in čaka, čaka, kri ji burno polje.

9

Tesari Jožef kočo za sosede,
od jutra do večera potna sraga
hladi mu čelo, Jezušček pomaga,
Marija pa pod oljko volno prede.

Je rekla danes dobre mu besede
in starec je raznežen ter odžaga
v pozabi prenakratko desko s praga,
ko vidi to, se ves nesrečen vsede.

"Nategniva jo!" — reče Jezus mali,
in vlečeta jo vse do mere prave,
prijemši desko vsak na svojem kraju.

So Jožefu lasje pokoncu vstali,
Mariji se utrga čez nastave
s povesma nit sukljana na ležaju.

(Dalje)

Savinj-čan

LETO STRAHOTE 1793

(Nadaljevanje z 12.strani)

Pod, ravnino' je bilo, močvirje'. To je bila smrdljiva grez, skozi katero je svetlikal najpodlejši egoizem. Tu je drhtela nema zahrbtnost onih, ki pazljivo pričakujejo, kaj bo, in se postavljajo vedno na stran onega, o katerem njihova živalska narava podzavestno ugane, da bo zmagal. Tu so bile zbrane vse pregrehe; prevratnost, zakrita pod krinko pasje klečplaznosti, potuhnjena maščevalnost, cinična bojazen in pogum strahopetcev: močvirje je bilo na skrivnem za žirondo, glasovalo pa je vedno z goro; izdali so Ludovika XVI. Vergniaudu. Vergniauda Dantonu, Dantona Robespieru, Robespieru Tallienu. Živega Marata so psovali, mrtvega so oboževali, Podpirali so po vrsti vsakega, ki je prišel na oblast, in so vsakega vrgli, ko se je obrnila njegova sreča. Po instinktu so vsaki stranki, ki je omahovala, zadali smrtni sunek. Ker so se postavili v službo le pod pogojem, da bo oni, ki ga bodo podpirali, vzdržal, so smatrali njegovo kolebanje kot izdajstvo nad njimi samimi. Oni so bili množica, moč in strah. Od tod njihova zločinska drznost. Vsi veliki dogodki republike do 9.termidorja, ko je bil strmoglavljen Robespierre, so bili zavozljani od orjaških živali gore in razvozljeni od pritlikave golazni močvirja.

Poleg mož strasti si videl v konventu sanjače. Tu je cvetela utopija vseh vrst: od fanatične, ki je terjala šafot, do ljudomile, ki je zahtevala odpravo smrtno kazni. Zraven bojevitih duhov so sedeli razmišljevalci; eni so si belili glavo s pacifističnimi problemi, drugi so snovali najgrozovitejša moralna sredstva. Carnot je ustvaril, eno za drugo, štirinajst armad, Debry pa je začrtal združene demokratične države sveta. Sredi divjih govornikov so sedeli strašni molčavci. Lakanal je molčal in je zasnoval narodno ljudsko vzgojo; Lanthenas je molčal in ustvaril osnovno šolo; Revellière-Lepeaux je molčal in sanjal o nadomestitvi religije po filozofiji. Drugi so tuhtali manjša in praktična vprašanja. Guyton-Morveau se je pečal z reformo bolnic, Sant-André z reformo kazenskega prava, Romme z uvedbo optičnega brzobjava, Guyomard z rečno plovbo. Tudi umetnost je imela v konventu svoje strastne zagovornike.

Tako so bili zbrani v konventu najrazličnejši možje: umetniki, govorniki, proroki, velikani kakor Danton, otročji fantasti kakor Cloots, bojevniki in filozofi, in vsi so imeli en sam cilj: napredek. Nič jih ni zmotilo na tej poti. Velicina konventa je bila v tem, da je našel v tej masi misli, pogonov in načrtov ter strastnih stremeljenj ono, kar je bilo realno uresničljivo. Na enem koncu je stal Robespierre, oči uprte v Pravo, na drugem Condorcet, usmerjen v Dolžnost. Condorcet je bil mož svetlobe in sanj obenem, Robespierre je bil mož dejanja. V končnih krizah propadajoče družbe pa pomeni dejanje večkrat uničevanje. (Dalje prihodnjé)

rran Milčinski:

BUTALSKI POLICAJ IN CEFIZELJ

Bolj na ono stran leži vas, ki ji pravijo Butale. Butalci so gadje; tisto leto, ko sta bili dve kravi za en groš, so se Butalci skregali s pametjo, pa so zmagali Butalci in ne pamet. Takšni so.

V Butalah so imeli občinskega hlapca, ob delavnikih je pasel govedo in lenobo, ob nedeljah in praznikih pa si je na glavo poveznil kapo, ta kapa je bila rdeče obšita, v roko je vzel helebardo ali sulico in je bil policaj, strah tolovajev.

O tem policaju je slišal tudi grozanski razbojnik Cefizelj, ki so pravili, da je že sedem ljudi zadušil in tri ženske. Pa je zasrbelo Cefizlja, da si gre ogledat policaja, in je bilo tisto nedeljo, ko obhajajo v Butalah vsakoletno žegnanje in pobjo, pa je šel v Butale in se nastavljal policaju tik pod nos.

Policaj je rekel: "Hop, Cefizelj, te že imam! Marš v luknjo! Imamo krojača, se mu pravi rabelj, ti bo vzel mero okrog vratu."

Cefizelj ni rekel ne bev ne mev in je šel s policajem. Pa prideta mimo peka.

"Oh," je vzdihnil Cefizelj, "dokler še lahko požiram, en sam edini koruzni hlebček bi rad snedel, tako dobrih, pravijo, ne peko nikjer nikoder kakor v Butalah."

"Nu!" je pritrdil policaj. "Pri nas imamo masten gnoj, naša moka iz naše koruze je kakor zabeljena."

In ker je bil pek za občinskega moža, mu policaj ni maral odjesti dobička in je pustil Cefizlja v pekarijo in se je s helebardo ali sulico postavil pred vrata, da ga počaka. Čaka in čaka, pa ga ni bilo Cefizlja - šent je bil odšel pri zadnjih vratih in se niti ni poslovil. Policaj - hud - krščen Matiček - tako je bil hud, da je kar pljunil. Ali Cefizlja ni bilo in ga ni bilo in ni vse nič pomagalo.

Poteče teden, potečeta dva, pride tretja nedelja, pa je Cefizlja spet zasrbelo, da gre v Butale, in je šel in se nastavljal policaju pod nos.

"Hop," je rekel policaj, "ali te imam! Zdaj mi več ne uideš!" in ga je prijel za rokav.

Cefizelj je prosil zamere: "Tujec sem," je rekel, "deželan, pa sem zadnjič pot zgrešil od peka, pa vas nisem našel. Ali mi je bilo malo hudo!" - in je šel s policajem kakor jagnje za materjo.

Pa prideta mimo peka in Cefizelj se je spomnil, da je lačen, in je lepo prosil in policaj ga je spustil v pekarijo; mislil si je: "Ti si zvit, jaz pa še bolj, to pot mi ne uideš!" in se je postavil na zadnja vrata. In je čakal, pa ni dočakal, ker je Cefizelj to pot šel zbogom pri sprednjih vratih; in je bil policaj sila hud, malo je manjkalo, da ni zaklel.

Potečejo trije tedni pa Cefizelj spet v Butale in policaju pod nos.

"Hop," je rekel policaj, "ali te imam! Jaz ti pokazem, kaj je butalski policaj, da mu boš uhajal!" in ga je prijel za rokav.

Cefizelj je prosil zamere: Ni vas bilo pred vrati," je rekel, "pa sem vas iskal, kje ste; do današnjega dne sem vas iskal in do te-le ure," in je šel s policajem in se ni nič branil.

Prideta mimo peka in si je Cefizelj spet zmislil, da bi šel noter in si kupil koruzni hlebček, in je

milo prosil, da nikoli tega. Pa je rekel policaj: "Tiček ti, bi mi spet rad ušel - pri tistih vratih, kjer mene ne bo? Ne boš, Jaka! Daj semkaj groš, grem sam kupit horuzni hlebček, pa me ti čakaj tukajle!"

In je policaj šel in kupil in prišel nazaj in ko je hotel Cefizlju dati hlebček, ni bilo Cefizlja. In je bil policaj tako jezen, da je jezik pokazal za Cefizljem, in je še dobro, da Cefizelj tega ni videl; zakaj Cefizelj je bil grozanski ropar, ki so pravili, da je že sedem ljudi zadušil in pa tri ženske.

ZANIMIVOSTI

POLITIČNA KONFERENCA GRKOV NA SREDNJEM VZHODU. Grška kriza traja neprestano dalje. Sedaj poskušajo z zadnjimi naperi, da bi prišlo do pomirjenja in združitve vseh vojskujočih se sil v Grčiji. Britanski letalci so pripeljali nekaj vidnih zastopnikov grškega političnega življenja na Srednji vzhod in tu sedaj zboruje 19 delegatov vseh političnih strank. Tukajšnji politični krogi se nadejajo, da bo vendar le prišlo do sporazuma. Grški kralj se teh posvetovanj ne udeležuje in tudi njegovega zastopnika ni med zborovalci. Nekateri mislijo, da se bo našla približno taka rešitev, kakor so jo našli v Italiji. Kralj bo odšel v zatišje in samo simbolično predstavljal grški narod. Če bodo doseženi pozitivni sklepi, tako mislijo tukajšnji krogi, bodo veljali tudi še za poveljno dobo.

PLAČE ANGLEŠKIH VOJAKOV. Pred kratkim so v britanskem parlamentu sklepali tudi o povišanju plač britanske vojske. Pri tem so ugotovili zanimive stvari. Eden izmed poslancev je vojnega ministra opozoril na dejstvo, da prejemajo častniki nekaterih zavezniških držav 2 do 3 krat večje plače kakor pa britanski častniki. Pritožil se je, da ta okoliščina močno vpliva na draginjo. Predlagal je, naj Vel. Britanija izenači plače svojih vojakov in častnikov s plačami ameriške vojske. Vojni minister Sir James Grigg je odgovoril, da je to popolnoma nemogoče, ker bi tako izenačenje močno preobremenilo državni proračun. Pomislite, je dejal minister, da je razlika med prejemki ameriškega in britanskega vojaka štirikratna. Normalna plača britanskega vojaka znaša 15 dolarjev mesečno (L. 3.75), medtem ko prejema ameriški vojak II. razr. mesečno po 60 dolarjev (L. 15.-). Squadron-leader britanske R.A.F. prejema mesečno 175 dolarjev (L. 43.75), ameriški letalski major dobi pa 400 dolarjev (L. 100.-).

KAJ PA PLAČE FILMSKIH ZVEZD IN ZVEZDNIKOV? Ameriško finančno ministerstvo je objavilo letne dohodke 4 najboljših plačanih filmskih zvezd in zvezdnikov. Tako prejema George Rogers 537.924 dol, William Powell 355.000, Ronald Colman 203.332, Marlene Dietrich 200.000 dolarjev.

Izpod latnika

PREJELI SMO:

Monsieur le Rédacteur
de l'organe slovène "BAZOVICA".

En souvenir de votre admirable article: "SLO-
VENCİ... DA NE POZABIMO," veuillez agréer,
d'un de vos fervents lecteurs, le poème suivant:

SALUT, PARTISANS!

Là-bas, dans nos ravins slovènes
Où fleurirent mes premiers ans,
La Vengeance enflammant vos veines,
Vous luttez; salut, PARTISANS!

Oui, du Tyran la rage est vaine,
Son joug barbare est impuissant,
Car rien ne peut brider leur Haine
Et rien tarir leur noble sang.

Quand sous le fer l'un d'eux succombe,
Il en surgit cent, et en trombe
Ils vont brandir leur pavillons.

Dans leurs rangs, point de félonie:
Honneur, Liberté, Slovénie,
Saluez vos fiers bataillons.

N.V.

**JULIJSKO KRAJINO, FURLANIJO IN BENE-
ČIJO** so anektirali Nemci. Milanski ilegalni list
"ITALIA LIBERA" sporoča, da so Nemci anektirali
tretjemu rajhu vso Julijsko Krajino in Furlanijo ter
veliki del Benečije. Vsa civilna uprava v teh po-
krajinah je v nemških rokah. V Trstu izhaja polu-
radni nemški list "Deutsche Adria Zeitung". Trža-
ški "Piccolo" pa je popolnoma pod nemško kontrolo.
— Tako piše laški protifašistovski list. Za nas ta
vest ni nova. Nerodna je za republikanske fašiste,
ki jim iz dna srca privoščimo "prusijaško zavezniš-
tvo".

DEMISIJE. Reuter z dne 11.t.m. poroča: Med
uradnimstvom jugoslovanske vlade v Londonu je
prišlo do novih demisij. Med njimi so: sin Mom-
čila Ninčiča, bivšega zunanjega ministra, Mate
Vucetič, uradnik Jugoslovanskega informativnega
urada, Vukosava Gavrilovič, hčerka šefa zemljorad-
niške stranke in drugi.

BOJI V SLOVENIJI. "Svobodna Jugoslavija" po-
roča, da se nadaljujejo ogorčne borbe v Sloveniji.
Oddelki N.O.V. so vdrl v Žuzenberg na Dolenjskem
in ga skoro v celoti zavzeli. Samo štiri hiše ima-
jo Nemci še v svojih rokah. Tudi v drugih predelih
Dolenjske trajajo borbe dalje. V neposredni bližini
Ljubljane so oddelki N.O.V. napadli močan nemški
oddelek in ga razpršili. V zadnjih dneh je bila zopet
uničena proga na več mestih med Ljubljano in
Zidanim mostom. Borbe trajajo tudi na odseku
Slovenske Konjice-Maribor. Na Koroškem so od-
delki N.O.V. dosegli znatne uspehe v bližini Železne
Kaplje. Na Notranjskem so uporniki zopet resno
poškodovali progo Postojna-Št.Peter in Št. Peter-
Reka.

V "BEGUNSKI SKLAD BAZOVICE" smo prejeli
od gg.: Skok Katerine P.Eg. 50.-; Skok Angele 50.-;
Francetič Zofije 15.-; Perdici Irene 25.-.

V SKLAD "BAZOVICE SO DAROVALI GG.: Irena
Perdic P.Eg. 25.-; Marija Vodopivec 30.-; kap. korv.
Grošelj 300.-; V.F. 50.-; N.N. 50.-; Angela Uršič 50.-;
Gabrijela Jarc 50.-; Ivan Merljak 50.-; Miroslav
Mozetič 300.-; Štefan Katarinček 300.-; Josip Zibilič
1000.-; Ivan Silič 50.-; Anica Bizjak 50.-; Stefan
Stempok (Polak) 25.-; N.N. 50.-; Ivanka Rusijan
50.-; Anton Civardi 20.-; Franc Toplikar 55.-; Lud-
vik Gregorič 100.-; Franc Faganel 20.-; Alojz Sulič
10.-; Angela Gruden 10.-; Josip Rusjan 10.-; Dušan
50.-; Francka Peric 10.-; Štefanija Bandel 10.-;
Josipina Zajec 10.-; Faganel Katty 10.-; Marija
Furlani 10.-; Hvalič Rozalija 20.-; Ernesta Sulič 10.-;
Viktorija Gulje 10.-; Izabela Gomišček 10.-; Stanko
Pavletič 20.-; Ferdinand Bizjak 10.-; Franc Čebren
50.-; Anton Arčon 100.-; Batistič Miha 25.-; Alojzij
Faganelj 100.-; Ferdinand Mozetič 20.-; Todor Tro-
bec 50.-; Veronika Rijavec 50.-; Eugenija Štubelj
50.-; Anton Arčon 100.-; Baltič Miha 25.-; Alojzij
Pahor 50.-; Ana Rijavec 50.-; M.M. 20.-; Francka
Kalambalis 20.-; Natalija Pauletič 50.-; Olga Ada-
mič 50.-; Tončka Jerkič 50.-; Anica Beltram 50.-;
nadalje so darovali po 10.-; p.jastrov: Rojc Ivan,
Rustja Jakob, Rožanc Martin, Škrjanc Tone, Čušin
Dušan, Košuta Bernard, Skok Boris, Šestan Evsta-
hij, Vrh Valentin, Mahne Andrej, Cijak Silvester,
Žvanut Matija, Kuret Miha, Žerjal Slavko, Bratovš
Janez, Adamič Mirijan, Čok Celestin, Kučič Sta-
nislav, Volčič Zvonko, Zidarič Maks.
VSEM SE ISKRENO ZAHVALJUJEMO!

OPOZORILO! Prosimo gg. Ano Škarabot in Angelo
Gruden, da javita uredništvu svoja naslova. Za njima
poizveduje Škarabot Alojz. Naslov dobite v ured-
ništvu.

V MONTEVIDEO je umrla Mara Nemčeva, doma
iz Mirna pri Gorici. N.v. m.p. - Jože Čuk iz Črnega
vrha nad Idrijo išče stika z rojaki. Njegov naslov
je: Santa Maria, Pabellon Rawson, Planta baja.
Provincia Cordoba, FCCNA.

LISTNICA UREDNIŠTVA: Josip Zib., Aleks.:
Iskrena Vam hvala na Vašem pismu, a naročito na
ukazanoj pomoči. Potpuno smo Vašeg mišljenja u
pogledu istinskog patriotizma. "Temelji nove, velike
Jugoslavije zidaju se na krvi naših najboljih sinova
i na žarištima naših popaljenih domova, a u takovoj
Jugoslaviji ne može biti mjesta truleži i tiraniji, već
samo slobodi i pravdi svih njezinih naroda." Tako
je. Javite se nam još. Zdravo! — Maks Čer.: Vaše
pismo smo z veseljem prečitali. Verujemo, da je
tako kakor pišete. Vendar načeloma ne objavljamo
osebnihi polemiki. Objektivne članke radi spreje-
mamo in tudi objavljamo. — Stč.: Ko boste po-
zabili na argentinski žargon polemike, Vam bomo
mogoče odgovorili. Cenene psovke pa odklanjamo!
A.Br.: Slovenski časnik ima svojo veljavo samo,
če je neodvisen, vsaj v mejah danihi možnosti. Kakor
hitro se list stavi komur koli na razpolago, bo tudi
od njega odvisen. Podpirali bomo vsakogar, ki se
bori za večjo in boljšo Jugoslavijo. — kpl. Brižan
Ivan ima pismo v našem uredništvu. Prosimo ga,
da nam javi svoji naslov.

